

**СТІЙКІСТЬ СОРТІВ КАРТОПЛІ ДО
ФІТОФТОРОЗУ ТА АЛЬТЕРНАРІОЗУ**

Татарінова Валентина

к.с.-г. н., доцент

Лапузін Олександр

здобувач вищої освіти магістерського рівня

кафедра Захисту рослин

факультет агротехнологій та природокористування

Сумський національний аграрний університет, Україна

tatarinovaSNAU@gmail.com

Сорт є основою виробництва, оскільки він визначає ключові вимоги до технології вирощування, продуктивності, якості продукції та стійкості до шкідливих організмів. Більшість сортів картоплі вітчизняної селекції характеризуються підвищеною стійкістю до основних хвороб: фітофторозу, золотистої картопляної нематоди, раку картоплі [1,4]. Найбільш поширеними і небезпечними хворобами картоплі в умовах регіону, де проводились дослідження, є альтернаріоз і фітофтороз, які не тільки знижують урожайність картоплі, а й погіршують якість і лежкість бульб при зберіганні [2, 3].

Дослідження проводили на сортах картоплі вітчизняної селекції Щедрик і Княгиня, створених в Інституті картоплярства НААН України. Мета досліджень полягала у вивченні стійкості вітчизняних сортів картоплі до фітофторозу і альтернаріозу. Дослідження проводились у ТОВ «Нібулон» філії «Присеймівська» Сумської області у 2024 р.

Технологія вирощування картоплі відповідає загальноприйнятим стандартам для цього регіону. Облік ураженості картопляного бадилля фітофторозом і альтернаріозом здійснювали від фази повних сходів до відмирання бадилля за стандартними методиками. Було проведено дослідження впливу сортових особливостей картоплі на динаміку поширення і розвитку фітофторозу (табл.1).

Табл.1. Вплив сортових особливостей картоплі на динаміку поширення і розвитку фітофторозу у ТОВ «Нібулон» філії «Присеймівська» Сумської області, 2024 р., %

Фази розвитку	Сорти картоплі			
	Щедрик		Княгиня	
	Поширеність,%	Розвиток, %	Поширеність,%	Розвиток, %
Змикання рослин в рядках – початок бутонізації	13,8	7,5	9,2	5,2
Кінець бутонізації - початок цвітіння	32,9	9,4	23,1	7,2
Дозрівання та відмирання бадилля	40,8	12,6	34,3	9,1

У ході досліджень було встановлено, що фітофтороз уражував як сорт Щедрик, так і сорт Княгиня. Слід зауважити, що погодні умови у період проведення досліджень були не досить сприятливими для активного поширення хвороби, однак фітофтороз все ж проявлявся. Ураження починалося з фази бутонізації, але найбільшого поширення досягало на етапі дозрівання та відмирання бадилля. Найвищий рівень ураження спостерігався на рослинах сорту Щедрик: у фазі змикання рослин у рядках – початок бутонізації хвороба поширилася на 13,8%, у фазі кінець бутонізації – початок цвітіння – на 32,9%, а у фазі дозрівання та відмирання бадилля – на 40,8%. Для сорту Княгиня, порівняно з сортом Щедрик, поширення хвороби було дещо меншим і становило 9,2% у фазі бутонізації, 23,1% у фазі кінець бутонізації – початок цвітіння, і 34,3% у фазі дозрівання та відмирання бадилля.

Розвиток хвороби на досліджуваних сортах відбувався досить повільно на всіх етапах. Так, у сорту Щедрик у фазі початку бутонізації розвиток складав 7,5%, а у фазі дозрівання та відмирання бадилля – 12,6%. Для сорту Княгиня розвиток фітофторозу у фазі початку бутонізації становив 5,2%, а у фазі дозрівання та відмирання бадилля – 9,1%. Протягом досліджень фітофтороз картоплі не демонстрував високих темпів розвитку, що пояснюється сухою та спекотною погодою в другій половині вегетаційного періоду і недостатньою кількістю опадів. З двох досліджуваних сортів розвиток захворювання на сорті Щедрик був більший, ніж на сорті Княгиня. Відповідно, сорт Княгиня виявився більш стійким до збудника фітофторозу, порівняно з сортом Щедрик.

Згідно з результатами досліджень, домінуючою хворобою картоплі протягом вегетаційного періоду 2024 року виявилася альтернарія або суха плямистість. Перші ознаки ураження альтернаріозом з'явилися на початку бутонізації, а на стадії дозрівання та відмирання бадилля хвороба вже поширилася масово. Було визначено динаміку поширення і розвитку альтернаріозу в умовах господарства, які представлені у табл. 2.

Табл.2. Вплив сортових особливостей картоплі на динаміку поширення і розвитку альтернаріозу у ТОВ «Нібулон» філії «Присеймівська» Сумської області, 2024 р., %

Фази розвитку	Сорти картоплі			
	Щедрик		Княгиня	
	Поширеність,%	Розвиток, %	Поширеність,%	Розвиток, %
Змикання рослин в рядках – початок бутонізації	24,4	12,5	16,6	8,7
Кінець бутонізації - початок цвітіння	41,3	30,2	30,4	17,1
Дозрівання та відмирання бадилля	72,8	48,6	52,7	31,4

Як видно з таблиці 2, на сорті Щедрик поширення хвороби у фазі бутонізації склало 24,4%, а у фазі дозрівання та відмирання бадилля – 72,8%. У сорту Княгиня ці показники становили 16,6% і 52,7% відповідно. Результатами досліджень доведено, що сорт картоплі Княгиня проявив більшу стійкість до ураження хворобою, ніж сорт Щедрик.

Результати досліджень показали, що ураження картоплі альтернаріозом було значно інтенсивнішим порівняно з фітофторозом. Причиною домінування альтернаріозу на посадках картоплі стали високі температури і недостатня вологість повітря та ґрунту протягом вегетаційного періоду, що були характерними для року досліджень. Середньодобова температура повітря значно перевищувала нормативні показники, а кількість опадів була нижчою за норму. Розвитку хвороби також сприяла сортова сприйнятливість досліджуваних сортів картоплі.

Згідно з табл. 2, захворювання досягло значного рівня розвитку на обох сортах. На сорті Щедрик у фазі дозрівання та відмирання бадилля рівень розвитку хвороби склав 48,6%, тоді як сорт Княгиня виявився відносно стійкішим — на ньому розвиток у цій фазі склав 31,4%. Результати досліджень показали, що жоден із сортів не продемонстрував абсолютної стійкості до фітофторозу та альтернаріозу, проте сорт Княгиня виявився більш стійким до ураження патогенами порівняно із сортом Щедрик.

Список використаних джерел

1. Бурдуланюк, А. О., Рожкова, Т. О., Татаринова, В. І., & Коротков, А. М. (2016). Особливості поширення золотистої картопляної нематоди в умовах Середино-Будського району Сумської області. *Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія: Агрономія і біологія*, (9), 9-13.
2. Плотницька, Н. М., Гурманчук, О. В., Невмержицька, О. М., Харчишин, Т. Г., & Король, А. М. (2023). Розвиток основних хвороб картоплі залежно від сортових особливостей. *Подільський вісник: сільське господарство, техніка, економіка*, (40), 53-59.
3. Татаринова, В. І. (2019). Фітопатогенний комплекс бульб картоплі під час зберігання. *Вісник ХНАУ: Фітопатологія і ентомологія*. Харків, 2019. №1-2. С.198-205.
4. Татаринова, В. І., Рожкова, Т. О., Дмитрівська, А. О., & Ковеза, Н. В. (2012). Удосконалення системи захисту картоплі від фітофторозу та альтернаріозу в умовах СТОВ Агроресурс–2006 Чернігівської області. *Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія: Агрономія і біологія*, (9), 26-31.